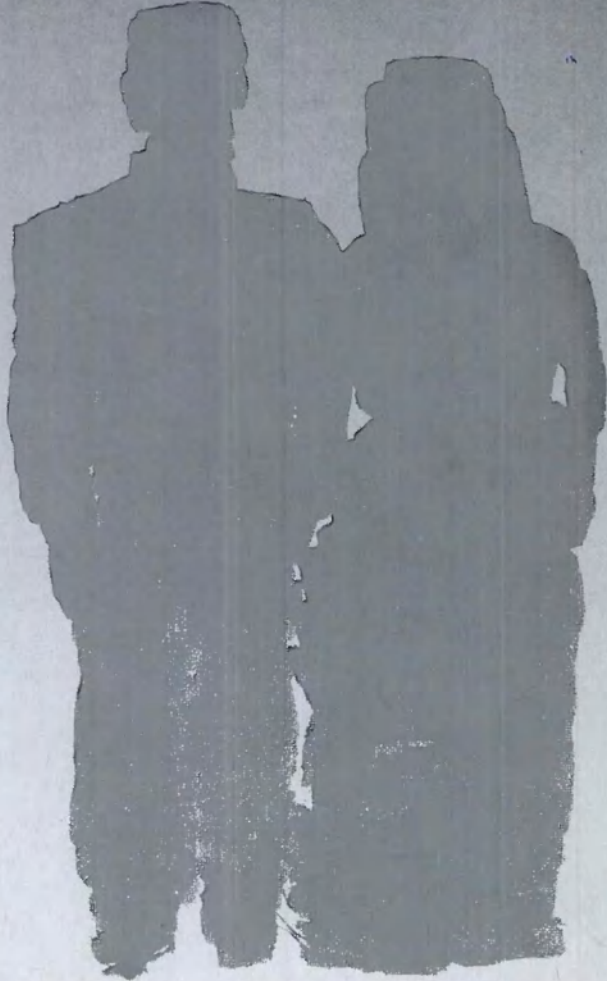

190

מעצרים וחקירתם
של בני הזוג "עלי"
מהכפר בני נעים

בִּצְלָם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

בֵּיתֵלֵם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

רחוב עמק רפאים 43 (קומה שניה), ירושלים 93141
טלפון 617274, 02/617271, פקסי 02/610756

B'TSELEM - The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories

43 Emek Refaim St. (Second Floor), Jerusalem
Tel. 02/617271, 617274, Fax. 02/610756

بيتسيلم - مركز المعلومات الاسرائيلي لحقوق الانسان في الاراضي المحتلة
شارع عمق رفايم 43، (الطابق الثاني) القدس 93141.
تلفون 617274\1-02. فاكس 610756-02.

ISSN 0793-4580

עריכה גרפית: דינה שר

מעצרים וחקירותם של בני הזוג "עלי" מהכפר בני נעים

כתיבה :

יובל גינבר

השתתפה בכתיבה :

יעל שטיין

תחקיר :

יובל גינבר, פואד אבו חאמד

בצלם מבקש להודות לאיגוד מנאסרה ולעו"ד
תווחיד שעבאן על עזרתם בהכנת הדו"ח.

החקירה לא האשימו החוקרים את חנאן עלי עצמה בעבירה כלשהי על החוק. חנאן עלי שוחררה כעבור שבוע, ב-13.2.95, בלא שהוגש נגדה כתב אישום או שננקטו נגדה אמצעים משפטיים כלשהם. לסאלם הראו החוקרים תמונות של אישתו שצולמו שעה שהיתה במעצר וחקירה, במצב נפשי קשה. החוקרים הודיעו לסאלם כי אישתו, מוסלמית אדוקה, תשוכן עם זונות ועם גברים מסוממים, והשתמשו שוב ושוב במעצרה כאמצעי לחוץ על סאלם. ביום שחרורה הופגשו השניים. על חנאן עלי נאסר להודיע לבעלה כי היא עומדת להשתחרר, ולסאלם נמסר כי מעצרה הוארך בחודש.

שאר האמצעים שהופעלו בחקירתו של סאלם עלי מאפיינים את שיטות החקירה האלימות הנהוגות בשב"כ באופן שיגרתי¹, אמצעים שחוקרי השב"כ ממשיכים להפעיל גם בתקופת ההיתרים הנוספים שהוענקו להם באוקטובר 1994. אמצעים אלה, המפורטים בעדותו, כללו בין השאר:

- טלטול אלים של גופו, לעתים תוך הטחת גופו בקיר;
- מכות ובעיטות בכל חלקי הגוף, בידי חוקרי השב"כ ובידי משתפי-פעולה;
- מניעת שינה למשך תקופות ארוכות, עד למעלה משבועיים;
- קשירה ממושכת לכיסא מדי לילה, במשך שבועות (ובמקום אחד לכיסא קטן);
- חשיפתו לקור עז, כתוצאה מהפעלת מזגן בעוצמה גבוהה, ולמוזיקה רועשת;

סאלם וחנאן עלי² הם תושבי הכפר בני נעים שבנפת חברון, הורים לפעוט בן שנתיים וארבעה חודשים ולתינוק בן שבעה חודשים.

סאלם עלי, בן 31, נעצר ב-29 בינואר השנה, לראשונה בחייו. כעבור שלושה ימים הועבר לאגף החקירות של השב"כ בבית-המעצר קישון. חקירתו נמשכה כשישה שבועות, במהלכם הוחזק ונחקר גם באגפי החקירות של השב"כ בכלא ג'נין ובבית המעצר בפתח-תקווה. כשבוע לאחר מעצרו, ב-6 בפברואר, נעצרה אישתו, חנאן, והובאה לאגף החקירות בבית המעצר קישון, שם הוחזק סאלם.

בעקבות פנייה של בני משפחה, פנה **נצלם** לחברת הכנסת נעמי חזן, וזו ניסתה להביא לשחרורה של חנאן, אך לשווא. באותו היום הודיע המנהל האזרחי לראש המועצה הכפרית בבני נעים כי חנאן עלי עצורה ל-11 יום לצורך חקירה. לתקופה כזו נעצרים אנשים המופנים לחקירת השב"כ, ואשר חשודים במעורבות בעבירות חמורות במיוחד. אלה נקראים בעגה הביטחונית "עצורי פח"ע" (פעילות חבלנית עוינת).

לפי הפקודות, עצורים במעצר כזה אינם מובאים בפני שופט במשך תקופה זו, וכדבר שבשגרה מוצא גם צו איסור פגישה עם עורך-דין. כך היה גם במקרה זה.

במשך שישה ימים נחקרה חנאן עלי שמונה שעות רצופות מדי יום לפחות. על אף אי-הנוחות הפיסית הנגרמת מהפסקה מלאכותית של הנקה, לא איפשרו החוקרים לחנאן עלי להתקלח ולהחליף בגדים במשך כל אותה תקופה. חוקריה קיללו אותה, איימו עליה, וציילמו אותה – כל זאת במטרה לסחוט ממנה הודאה בדבר מעשיו לכאורה של בעלה. בשום שלב של

1. השמות המלאים שמורים במשרדי **נצלם**, ואינם מובאים כאן, לבקשת בני הזוג.
 2. ר' פירסומים קודמים של **נצלם**: אלימות כלפי קטינים במעצר משטרתי (דף מידע, 1990); חקירת פלסטינים בתקופת האינתיפאדה: התעללות, "לחץ פיסי מתון" או עינויים? (מארס, 1991); חקירת פלסטינים באינתיפאדה: דו"ח מעקב (1992); מותו של מוסטפא ברכאת באגף החקירות במיתקן הכליאה בטול כרם (דו"ח מקרה, 1992); "הנוהל החדש" בחקירות השב"כ: המקרה של עבד א-נאסר עובייד (דו"ח מקרה, 1993); עינויים בחקירה: עדויות נחקרים פלסטינים, עדויות חוקרים (דף מידע, 1994).

רקע: ענישת בני משפחה של חשודים

■ שלילת פיקוח וטיפול רפואיים במשך חמישה ימים, למרות שחש ברע;

■ הכרחתו לכרוע על בהונותיו עד אפיסת כוחות;

■ החזקתו בתנאים סניטריים ירודים.

גם סאלם עלי לא הואשם או נשפט על עבירה כלשהי בתום החקירה הוצא נגדו צו מעצר מינהלי לשישה חודשים. הוא שוחרר ב-29.5.95, לאחר שתקופת מעצרו קוצרה בעקבות ערעור.

פגיעה בפלסטינים שאין כנגדם אפילו חשדות, במטרה ללחוץ על בני משפחתם, היא אמצעי הננקט כבר בעבר בידי שלטונות הביטחון בשטחים. במקרה זה, ובמקרה נוסף שתועד על ידי **בצלם**, נעצרו ונחקרו נשים של חשודים, תוך גרימת סבל נפשי קשה הן לחשודים והן לבני משפחותיהם, בנוסף למספר הרב של הפרות חמורות של זכויות אדם שבוצעו ממילא במהלך חקירתם.

דו"ח יובאו – בהשמטות קלות ביותר – עדויותיהם המלאות של סאלם עלי ושל אישתו, חנאן.

נקיטת אמצעי לחץ, הפהדה והענשה כנגד בני משפחה חפים מפשע של חשודים אינה מדיניות חדשה של שלטונות הביטחון בשטחים. אמצעים אלה ננקטים בלא כל ניסיון להוכיח אשמה או חשד כלשהו נגד בני המשפחה, אלא משמשים רק כאמצעי לחץ על החשודים.

אמצעים אלה כוללים, בין השאר:

■ הריסה או אטימה של מאות בתים בהם התגוררו חשודים, בלא הליך משפטי;

■ פשיטות ליליות תכופות על בתי משפחות של "מבוקשים", הכוללות חיפושים נרחבים, תוך גרימת נזק רב לרכוש;

■ החרמת תעודות זהות של בני משפחה, בהם אבות, אימהות ובני משפחה אחרים של "מבוקשים", ודרישה מהם להתייצב בנציגות המינהל האזרחי מדי יום בשעה קבועה.

1. עדויות של חונן עלי

העדות נגבתה בידי יובל גינבר בכפר בני
נעים ב-20.95

נת 23, עקרת בית, בוגרת אוניברסיטת חברון.

נעצתי ביום שני לפני שלושה שבועות [6.2.95],
בערך ב-11:30 בבוקר.

באו חיילים, חיילות ואנשים בבגדים אזרחיים. בסך-
הכל ההתנהגות שלהם היתה בסדר, אבל הם לא נתנו
לי לקחת את הילדים לידיים ולהרגיע אותם. נידאל
היה עדיין יונק כשעצרו אותי. בזמן המעצר נתנו לו
בקבוק ועכשיו הוא כבר לא יונק.

החוקת אם מניקה במעצר

בפקודת המשטרה, החלות על מעצר בישראל,
נקבעו כללים הנוגעים למעצר אישה מיינקת,
אשר באים להגן על זכותה של האם להמשיך
ולהיות עם התינוק ועל זכותו של התינוק
להמשיך ולקבל טיפול מאמו.

בסעיף 3(א)5 לפקודה מספר 12.03.01, נקבע כי
"לא תתקבל לבית מעצר כלואה המטופלת
בתינוק, אלא על פי הוראת שופט, ולא תיכלא
בטרם נבדק התינוק על ידי רופא ילדים". בסעיף
5(ז)3 לפקודה מספר 12.03.02 נקבע כי "בשום
מקרה אין להפריד בין האם לבין התינוק".

מכיוון שחנן עלי היתה עצורה בתוך שטח
ישראל, עברו הגורמים שהחזיקו אותה במעצר
בנפרד מתינוקה גם על הוראות המשפט הישראלי.

לקחו אותי לממשל בבית-לחם. לא כבלו אותי או
כיסו את עיני. הייתי שם לפחות שמונה שעות, וכל
התקופה חקרו אותי. שאלו על בעלי, מה הוא עשה,
עם מי הוא נפגש. מי שחקר אותי היה "אבו שריף".
הוא אמר לי שאם אגיד לו דברים מסוימים בנוגע
לבעלי, הוא ישחרר אותי מיד. הוא לא שאל אותי שום

דבר על מה שאני עצמי עשיתי. לא היו לי שום ידיעות
מיוחדות על בעלי. ידעתי רק שהוא יוצא לעבודה
וחוזר מהעבודה.

אמרו לי שבעלי כבר הודה, וגם הראו לי שני ניירות
עם שמו של בעלי למטה, אבל לא נתנו לי לקרוא
אותם. רק אמרו: "הנה, בעלך הודה. למה לא תודי גם
את?"

אמרתי להם מההתחלה שאתן להם כל מידע ספציפי
שהם רוצים, ואם אין לי מה שהם רוצים אז שיחזירו
אותי לילדים שלי.

בלילה העבירו אותי למגרש הרוסים בירושלים. לא
כיסו לי את העיניים אבל קשרו את הידיים.

כשהגענו למגרש הרוסים כיסו את ראשי בשק והכניסו
אותי לצינוק, שם הסירו את השק. הצינוק היה קטן,
ובו חור לעשיית צרכים, מזרון ושמיכה. הכל היה
מלוכלך ומסריח מאוד. עמדתי שם כחצי שעה. אחר-כך
שוב הוציאו אותי, כיסו את ראשי בשק והעבירו אותי
אל "אבו שריף".

"אבו שריף" אמר: "ראית איזה מקום מסריח! אם את
לא רוצה להיות במקום כזה את צריכה לדבר איתנו".
אחר-כך הוא אמר: "אני אקח אותך למקום רחוק 250
קילומטר מכאן, כדי שלא תצטרכי לחשוב על הילדים
שלך. שם תוכלי לראות אותם רק בנגטיבים האלה"
— והוא הראה לי נגטיבים של תמונות שהם החרימו
מהבית שלנו.

אחרי שעה או שעה וחצי החזירו אותי לצינוק, ושם
ישנתי. היה מסריח באופן נורא. בלילה הביאו אוכל,
שגם הוא היה נורא, אבל הייתי במצב נפשי כל-כך
קשה שלא יכולתי לאכול כלום, ואפילו לא לשתות.
במשך כל היום השני [7.2.95] נשארתי בצינוק, עד 7
או 8 בערב. אז לקחו אותי לבית-המעצר קישון.

זמן קצר אחרי שהגעתי התחילו לחקור אותי. באותו
לילה זה היה שוב "אבו שריף". הוא אמר: "אמרתי לך
שאקח אותך רחוק, ואם לא תתני לנו מה שאנחנו
רוצים נאריך לך את המעצר חודש ועוד חודש ועוד
חודש". החקירה נמשכה יותר משעה.

אחר-כך הכניסו אותי לצינוק. במשך השבוע שהייתי
שם החזיקו אותי בשני צינוקות. אחד גדול יחסית,

יותר מזה שבמגרש הרוסים. השני היה קטן, עם מיטת ברזל ממוסגרת מסביב כך שלא ניתן היה לשבת עליה עם רגליים למטה. אפשר היה לשכב או לעמוד ליד השירותים. שני הצינוקות היו מלוכלכים ומסריחים ביותר.

במשך כל השבוע שהייתי שם לא נתנו לי להתקלח או להחליף בגדים. רק ביום האחרון, יום השחרור, נתנו לי להתקלח אבל לא נתנו לי בגדים נקיים. אכלתי רק קצת, כי הייתי מדוכאת מאוד.

חנאן עלי נעצרה בעת שהניקה את תינוקה, וההנקה הופסקה לפתע. למצב זה יש השלכות על התנאים ההגייניים עליהם חייבת אישה להקפיד.

בחוות דעת רפואית שנמסרה **לבצלם** נאמר:

הפסקת הנקה אחרי שבעה חודשים גורמת לנזילת חלב, ולעתים לגודש קל. מובן שיש לשמור על הגיינה בסיסית, כגון רחיצת המקום, שמירה על נקייון הפטמות והחלפת חזייה.

די"ר אילן גל,

רופא מומחה ברפואת נשים.

כל יום היו חוקרים אותי לפחות 8 שעות רצופות. היו בסך-הכל שישה או שבעה חוקרים. בנוסף ל"אבו שריף" אני זוכרת שהם קראו אחד לשני "אבו אסחאק", "אליאס" ו"אבו אמיר".

החקירה היתה רצופה. חקרו אותי בכל פעם שניים או שלושה חוקרים, והם היו מתחלפים להפסקות שלהם. אני לא אכלתי או שתיתי במשך היום, כמובן, בגלל הרמדאן.

ידעתי שבעלי נמצא שם גם הוא. הם הראו לי תמונות שלו בחקירה. הגוף שלו נראה רפה והוא נראה חלש ועייף. הם אמרו לי: "הנה תמונה של בעלך, שתזכרי אותו".

שאלו אותי כל הזמן: זה וזה מכיר את בעלך? זה וזה בא לבית שלכם? אבל רוב החקירות היו על שיחות טלפון של בעלי עם אנשים בחו"ל. הם לא ניסו בשום שלב להאשים אותי במעשה כלשהו.

הם דיברו אלי לא יפה. בכל פעם שהייתי בוכה על הילדים שלי הם היו אומרים: "אלה דמעות תנן, את סתם מציגה". וגם אמרו: "לך אכפת על הילדים שלך ולנו על הילדים שלנו, שחמאס הורגים אותם". אמרתי להם: "מה אני עשיתי לילדים שלכם – אני הרגתי מישהו?"

בכמה מקרים הופתעתי שחלק מהחוקרים היו הולכים מאחורי, עושים כל מיני תנועות מאיימות, ואז מישהו היה מצלם. אני בטוחה שהם הראו את התמונות האלה לבעלי, להפחיד אותו.

הם איימו עלי שיקשרו אותי לכיסא. מדי פעם היו קמים פתאום ומרימים את הקול, מקללים. הם אמרו לי: "את תלדי ילד שלישי בכלא!"

הם גם קיללו אותי. [יובל גיבבר מעיר: חנאן עלי סרבה להשמיע את הקללות, אך הסכימה לכתוב אותן: "בת כלב", "זונה", "כוס אוחתכ".] לא היה לי מושג עם מי דיבר בעלי ועם מי לא. השמות שהם הזכירו לא היו מוכרים לי. אבל הייתי במצב נפשי נורא. רציתי לחזור לילדים שלי. הם הבטיחו שאם אחתום להם על מה שהם רוצים הם ישחררו אותי, אז חתמתי על הודאה. כל ההודאה היתה על שיחות הטלפון של בעלי. הודיתי כאילו שהוא דיבר עם אנשים מסוימים, שהחוקרים נתנו לי את שמותיהם.

שיחררו אותי ביום שני [13.2.95] בערב. ביום האחרון הם התייחסו אלי בצורה יותר אנושית, וגם נתנו לי להתקלח. הם אמרו שאין להם שום דבר נגדי, רק נגד בעלי.

באותו ערב נתנו לי להפגש עם בעלי, אבל לפני-כן הם אמרו לי שהראו לבעלי נייר שעליו כתוב שהמעצר שלי מוארך בחודש, ואסרו עלי להגיד לו שאני משתחררת. הם אמרו שאם אגיד לו לא אשחרר. הפתק של השיחרור כבר היה בידי, אבל פחדתי, ולא אמרתי לו.

הכניסו אותי למשרד ובעלי ישב מאחורי שולחן, כשהוא קשור לכיסא. הוא נראה שבור פיסית והרוס נפשית. כשראה אותי התחיל לבכות. גם אני בכיתי. היה מאוד קשה.

מאז השיחרור אני מפחדת לישון בבית, אז אני ישנה עם הילדים אצל קרובים. הכי אני רוצה שבעלי ידע שאני בבית.

2. עדותו של סאלם עלי

העדות נגבתה בידי יובל גינבר בכפר בני נעים ב-5.6.95

בן 31, בעל נגריה.

עצרו אותי ב-29.1.95, בערך ב-11 בלילה, מהבית. באו חיילים ואיתם אנשי שב"כ. הם לא השתמשו באלימות. לקחו אותי למעצר בממשל בחברון, ושם הייתי יומיים. ביום השלישי [1.2.95], בערך ב-8 בבוקר, לקחו אותי לגילמה [בית מעצר קישון]. הנסיעה נמשכה עד 9:30 בערב. הראש שלי היה מכוסה בשק, אך הבנתי מהדיבורים וממהלך הנסיעה שעצרנו בבית-לחם, ברמאללה, בפרעה, בשכם ובגינין. הייתי עם ידיים כבולות באזיקים לוחצים ושק על הראש כל הנסיעה. לא נתנו לי לשתות או לאכול, ומה שיותר גרוע – לא נתנו ללכת לשירותים. בכל פעם שעצרנו הייתי מבקש ללכת לשירותים, והם אמרו: אסור, תעשה במכסטיים. הרגשתי שאני מתפוצץ.

כשהגעתי היו לי סימנים אדומים על פרקי הידיים והידיים עצמן היו נפוחות. הפקדנו את החפצים האישיים, נתנו לי ללכת לשירותים והכניסו אותי ישר לחדר חקירות. לא לקחו אותי לרופא או חובש כשהגעתי. החדר רגיל – משרד, בערך 3x3.5 מטר. בחדר היו שישה חוקרים. הבכיר בהם הוא "אבו שריף", אני חובש שהוא אחראי גם על גילמה וגם על פתח-תקווה. היו שם גם "ירון", מנהל אגף החקירות בגילמה, "אבו מוסא", "אמיר", "אליאס" ו"אבו אסחאק". ישבתי רגיל, בכיסא, לא כבול. הם נתנו לי תה לשתות, והתייחסו יפה. החקירה הראשונה נמשכה עד 11:30 בלילה בערך. כל אחד שאל אותי משהו.

הם אמרו: אנחנו יודעים שאתה חבר בחמאס מאז מארס 1988, ושזרקת אבנים – אבל זה לא מעניין אותנו. מה שמעניין אותנו זה שיש לך קשר עם מפקדת החמאס בחברון ואם עשית פעולות צבאיות. הם הראו לי תמונות של אנשים שבחיים לא ראיתי, ושאלו אותי עליהם. הם אמרו שאנשי חמאס באו והשתמשו בטלפון שלי לדבר עם חו"ל. אמרתי שלא עשיתי כלום. הם הראו לי תמונות של שני שהידיים [חללי אינתיפאדה] שלקחו מביתי ושאלו עליהם.

בסוף החקירה הכניסו אותי לחדר אחר, הושיבו אותי בכיסא (רגיל), שקשור לרצפה, וקשרו את ידי מאחורי הגוף, ולכיסא. הם פתחו את הזיקט שלבשתי, והפעילו

מזגן ישר עלי. כמו כן השמעו בחדר מוזיקה בעוצמה גדולה כל הזמן. בנוסף לכך, כל רבע שעה – 20 דקות נכנס שוטר ודאג שלא אישן. היה לי קר מאוד. הייתי חולה בשפעת עוד מלפני המעצר.

במשך תקופת החקירה הביאו לי אוכל לחדר החקירה עצמו. היו מתירים יד אחת, והשוטר היה מביא שולחן ויושב מולי. לא הגבילו אותי בזמן, אבל מספר פעמים קרה שהחוקרים היו ממשיכים לחקור אותי כשאני אוכל.

למחרת ב-8:00 בבוקר בערך התחילו לחקור אותי, באותו חדר, והחקירה נמשכה עד בערך 11 בלילה, ברצף. כל הזמן היו איתי שניים או שלושה חוקרים, ומדי פעם היו מתחלפים.

באותו יום [2.2.95] היה איתי "אבו שריף". אמרתי לו שאני חולה ושהראש שלי כואב. ביקשתי שיביא לי את הגלולות שהפקדתי כשהגעתי לגילמה. הוא אמר: אסור. אמרתי: אז אני רוצה לראות רופא. הוא אמר: הנה התרופה בשבילך. הוא הצית שתי סיגריות, אחת הוא שם ממש לפני האף שלי, וכל פעם שהזזתי את הראש הוא הזיז את הסיגריה גם. את הסיגריה השנייה הוא עישן, וכל פעם היה נושף את העשן בפרצוף שלי. אני לא מעשן. הוא גמר באותו יום פאקט וחצי של "טיים" בצורה הזו. בכל תקופת החקירה בגילמה "אבו שריף" היה עושה לי ככה עם שתי סיגריות.

פעמיים או שלוש באותו יום החוקר התיר אותי מהכיסא, העמיד אותי, תפס אותי בזיקט בשתי ידיים וטלטל אותי בכוח, כשהאגרופים שלו מכים אותי בחזה. זה נמשך בערך חמש דקות כל פעם. ככה היה כל יום. לפעמים יותר פעמים, כאשר החוקרים היו מתחלפים, וכל חדש היה מטלטל אותי שוב. בשיטה הזאת השתמשו "אבו שריף", "אליאס", "ירון" ו"אמיר". "אבו אסחאק" ו"אבו מוסא" לא טלטלו אותי.

הם רצו שאודה שיש לי קשר עם מנהיגות החמאס בחברון ושאתי מקשר ביניהם לבין אנשים בחו"ל. בלילה – אותו הדבר. קשירה לכיסא, מזגן ומוזיקה.

ביום השלישי [לחקירה – 3.2.95] שוב התחילו לחקור אותי בערך ב-8:00 בבוקר. בבוקר בא "ירון", והתחיל לתלוש שערות מזקני. היה תופס שערה באצבעות ותולש אותה. זה מאוד כאב. באותו יום "אבו שריף" חרך את שערות זקני בסיגריות שלו. הוא נהר שזה לא יגיע לעור.

בערב בא "אליאס". ביקשתי ממנו שיאפשר לי להתגלח. הוא הסכים, ולקח אותי להתגלח. כששאל אותי, אחר-כך, למה, אמרתי לו ששני החוקרים האלה יגמרו לי את הזקן בין כה וכה.

דבר אחר שהם היו עושים – היו מכריחים אותי לכרוע על הבהונות, עד שלא היה לי כוח ונפלתי. אז היו תופסים אותי ומטלטלים אותי. לפעמים הם היו גם כובלים את רגלי, מעמידים אותי עם הגב לקיר ומטיחים את גופי בקיר – לא את הראש, בעיקר את הכתפיים. בכל השיטות האלה הם השתמשו כמה פעמים בכל יום, וכל חוקר שנכנס היה מתחיל מחדש. לרופא לקחו אותי רק ביום החמישי בערב. הוא נתן לי גולה אחת של אקמול. עד היום השישי [6.2.95] לא נתנו לי להתקלח. ביום הזה אמרו לי: אתה מסריח. לך להתקלח.

ביום השלישי התחילו להגיד לי: אם לא תודה נביא את אישתך. לא ידעתי אם הם מתכוונים לכך באמת. ביום החמישי אמרו לי: היום אנחנו עוזרים אותה. ביום השישי הכניסו אותי לתא של משתף פעולה [העובד בשרות השב"כ בכלא] לשעתיים. הוא שאל שאלות, אבל לא היה אלי.

כל אותה תקופה, עד ה-15, המשיך אותו סדר: חקירות מ-8:00 – 8 וחצי בבוקר עד 9, 10 או 11 בלילה, ובלילה קשירה לכיסא עם מזגן ומוזיקה ושוטר שלא נותן לישון.

ביום השביעי [7.2.95] ב-8:00 בערב הושיבו אותי מול שלושה חוקרים. הייתי כבול אבל לא לכיסא. הראו לי תמונות של אישתי בצינוק. היא היתה בוכה. הכיתי את ראשי בקיר עד שיצא דם. התחלתי צועק עליהם: פושעים, רוצחים, פרעונים.

מאז היו מראים לי כל יום תמונות שלה. תמונות מהצינוק, תמונות מהחקירה – לפעמים עם שלושה חוקרים סביבה. הם אמרו לי: עכשיו אנחנו שמים אותה עם הזונות, עכשיו אנחנו שמים אותה עם המסוממים.

אחרי כמה ימים, בערב אחד, ראיתי את אישתי. היא נכנסה לחדר, איפה שהייתי יושב, קשור. היא בכתה כל הזמן, ולא יכלה לדבר בכלל. היא היתה עייפה, מדוכאת, שבורה. גם אני בכיתי.

הם הראו לי נייר שעליו כתוב שהיא עצורה לעוד חודש, עד 12.3. רק ב-1.3 נודע לי מפי החוקרים שהיא שוחררה כבר ביום שנפגשנו. ב-12.3 לקחו אותי לגינין ושם האריכו את מעצרי ב-12 יום. לא ראיתי את

עורך-הדין שלי באותו יום. לא ראיתי אותו בכלל במשך תקופת החקירה. אחרי 16 יום שמו אותי למשך שלושה לילות בתא עם משתפי-פעולה, ושם יכולתי לישון.

ב-18.2 העבירו אותי לגינין. שמו אותי בצינוק, בערך 1.5x1.70 מטר. היו שני מזרונים על הרצפה. הייתי כל היום דופק על הדלת וצורח: איפה אישתי! מה קרה לה! לא ענו לי.

בתקופה האחרונה ניתן כנראה לכוחות הביטחון היתר להגביר את השימוש בצורה זו של ענישה קולקטיבית. כך על-פי כתב **ידעויות אחרונות**, רוני שקד:

במעגל הקרוב יותר למבוקשים מבצעים כוחות צה"ל, בשיתוף עם השב"כ, פעילות של הטרדה ולחץ על בני משפחותיהם. מדי פעם, גם בלילות הגשם והקור, נערכים 'ביקורים' ליליים בבתי המבוקשים. בני המשפחה הקרובים והרחוקים מוזמנים לעתים קרובות לשיחות במימשל הצבאי. הקרובים הבורגנים מוצאים עצמם מפעם לפעם בבתי המעצר. בני משפחות המבוקשים לא זוכים לקבל רשיון עבודה בישראל וגם לא אישור יציאה לחו"ל. הפעילות הזו אינה מובילה ללכידת המבוקשים, אבל היא מסייעת לצימצום מעגל הסייענים, ובעיקר – היא מאלצת את המבוקשים להתחפר עמוק במקום מסתורם, ולחפש סייענים חדשים, שלא מבני משפחותיהם.

רוני שקד, "המירדף אחר 'המהנדס 2'", 24.3.95 **ידעויות אחרונות**

ביום הרביעי שלי בגינין הכניסו אותי לתא של משתפי-פעולה. בתחילה לא ידעתי אם הם משתפי-פעולה או לא. היו 16 מיטות בתא. הם שאלו אותי מאין אני, למי אני שייך, כלומר לאיזה ארגון, ומהן "תולדות המאבק" (כלומר ביצוע פעולות, שהות במעצר ובמאסר וכיו"ב) שלי. אמרתי שאני לא שייך לשום ארגון ואין לי תולדות מאבק. כשהבנתי שהם משתפי-פעולה לקחתי מיטה עליונה בפינה, והתבודדתי.

ב-24.2.95 "אבו מוסא" ו"אמיר" חקרו אותי בבוקר עד 10 או 11, ואז בא נציג הצלב-האדום לבקר אותי. הוא ראה סימני דם ונפוחות בידיים – חוץ מזה לא היו סימנים. שאלתי אותו על אישתי אבל הוא לא ידע מה קרה איתה. הוא אמר שיגיש תלונה, אבל לא ידוע לי אם אכן הגיש.

משם הוחזרתי לחקירה עד 8 בערב, ואז החזירו אותי לגילמה.

בגילמה המשכיחה החקירה באותה צורה, עם קשירה לכיסא בלילה. הייתי שם עד 3.3, ואז העבירו אותי לאגף החקירות בבית-המעצר בפתח-תקווה. שמו אותי בצינוק, 1.5x2 מטר בערך, אבל מזוהם ומסריח נורא, מצואה, בדלי סיגריות ומה לא. הקירות היו מזוהמים גם הם. ביום חקרו אותי שעה-שעתיים, לפעמים שלוש – והחזירו אותי לצינוק. היו שם אותם חוקרים מגילמה: "אבו שריף", "אבו אסחאק", "אבו מוסא". הם השתמשו באותן שיטות: טלטולים, כריעה והרבה לחץ נפשי. אמרו לי: הילדים שלך מיסכנים עכשיו. זה נמשך חמישה ימים. אחר-כך בא "אבו שריף" לצינוק ושאל: איך זה פה? אמרת: כמו שאתה רואה. הוא אמר: נעביר אותך לצינוק יותר טוב. העבירו אותי לצינוק יותר נקי, אבל צר: 90 ס"מx2.20 מטר בערך.

אם אתה רוצה לשירותים אתה דופק בדלת, וכעבור שעה-שעה וחצי בא שוטר ולוקח אותך.

כעבור שלושה ימים העבירו אותי לתא מרווח יותר. ביום האחרון הודיעו לי שעוצרים אותי מנהלית לשנה. העבירו אותי לדהרייה, משם כעבור יומיים לפרעה, ושם נתנו לי צו לשישה חודשים [מעצר מינהלי]. הייתי שם שבוע, וב-27.3.95 הועברתי לנגב [קציעות].

שוחררתי ב-29.5.95, אחרי ערעור.

בערב השלישי הם התחילו ללחוץ. הם אמרו לי: אתה לא עונה, אתה משתף-פעולה, השב"כ שלח אותך. הם תפסו אותי והחלו להכות אותי. בכתפיים, בעיטות בכל הגוף – גם באשכים. הייתי חולה וחלש והרגשתי נורא. אבל גם הם נזהרו, כמו החוקרים, לא להשאיר סימנים.

למחרת כיסו את ראשי בשק, קשרו את ידי והעבירו אותי לאגף השב"כ בגינן. הוכנסתי לחדר חקירות והחלו לשאול אותי על מוסא מהממאס. אמרתי שאינני יודע מי זה. הם הביאו ניירות ואמרו: הנה ההודאה שמסרת אצל משתפי-הפעולה. אמרתי שלא הודיתי בכלום. הביאו את אחד ממשתפי-הפעולה, והוא אמר: אתה לא מוכן להודות במה שהודית אצלנו? אמרתי: לא הודיתי בכלום.

הם הראו לי הקלטה בוידאו של השיחות שלי בתא משתפי-הפעולה. הסרט כלל הרבה שיחות, אבל לא כלל את הקטע עם המכות. אמרתי: קודם החקירה, אחרי זה משתפי-הפעולה וזה כל מה שיש לכם? החוקרים – ביניהם אני זוכר את "אמיר" מגילמה – קשרו את רגלי והחלו להכות אותי. הם הטיחו את פרצופי בדלת, דחפו אותי, וכשנפלתי בעטו בי בבטן ובחזה, ואחד מהם שם את רגלו על ראשי ולחץ. הם העמידו אותי ליד הדלת וכל מי שעבר שם היכה אותי. אבל כל זה לא היה בעצבים – גם לא הטלטולים, וכל שאר השיטות. הכל נראה מתוכנן, ותוך זהירות לא להשאיר סימנים.

החקירה הזאת והמכות נמשכו עד בערך 4 אחרי-הצהרים. אז קשרו אותי לכיסא קטן, שמו שק על ראשי והשאירו אותי כך עד למחרת בבוקר. כשבאו בבוקר היה השק רטוב מהזיעה שלי. הרגשתי ממש חולה וסבלתי כאבים המכות.

חריזאת מת ב-25.4.95 לאחר שנחקר בכלא חברון בידי השב"כ. הרופאים הפתולוגים שבדקו את גופתו קבעו כי טלטולו בידי החוקרים היה הסיבה הישירה למותו.

בצלם קורא שוב לכנסת ולממשלה בישראל לשים אחת ולתמיד קץ להפרות החמורות של זכויות האדם המבוצעות בדרך של שיגרה בחקירתם של עצירים פלסטיניים, ובראש וראשונה לשים קץ לעינויים הפיסיים והנפשיים הננקטים כלפי עצירים אלה. על ישראל לפעול במישור העקרוני והמעשי כאחד:

- על הכנסת לעגן בחקיקה את האמנה נגד עינויים של האו"ם מ-1948, וליצור כלים יעילים של פיקוח פרלמנטרי וציבורי על יישומה.
- יש להסדיר גם את פעולת השב"כ בחוק, כך שתיאסר עליו כל פעולה המנוגדת לאמנה זו. במסגרת זו יש לבטל את ההיתרים לשימוש באמצעי השפלה, לחץ ואלימות, שניתנו על פי המלצות ועדת לנדוי לחוקרי השב"כ. יש לקיים פיקוח הדוק על החקירות, ולאפשר פיקוח כזה גם מטעם אירגוני זכויות אדם.
- יש לבטל את הצווים הצבאיים המאפשרים החזקת עציר ללא מגע עם שופט, עורך-דין או בני משפחה במשך תקופה ארוכה.

חרותו של אדם היא מזכויות היסוד שלו. אין לשלול חירות זו אלא על בסיס של חשד מוצק שאותו אדם אכן עבר על החוק. בוודאי שאסור לעצור אדם או להענישו במטרה להפעיל לחץ על אדם אחר. דבר זה מנוגד בתכלית לכלל הבסיסי לפיו כל אדם אחראי בפני החוק למעשיו שלו, ואין להאשים אדם בשל מעשיו של זולתו.

במקרה זה בוצע מעצר שווא תוך ניתוק אם מילדיה, ובהם תינוק יונק, למשך שבוע שלם. המעצר והחקירה לוו בהתעללות נפשית קשה, שכללה מניעת רחצה, חקירות ממושכות ומתישות, איומים והשפלות מילוליות בוטות, חלקן בעלות אופי מיני, ושימוש ציני בגעגועיה של אם לילדיה במטרה להרשיע את בעלה.

נגד סאלם עלי ננקטו, בנוסף להתעללות הנפשית של מעצר אישתו וחקירתה, שורה ארוכה של אמצעי השפלה, לחץ נפשי ועינויים פיסיים. בתום חקירתו הוא לא הועמד למשפט, אלא נשלח למעצר מינהלי.

חוקריו של סאלם עלי היכו אותו, וכן טלטלו אותו טלטולים קשים. השימוש באמצעי אחרון זה גרם לאחרונה למותו של עציר פלסטיני, עבד א-סמד חריזאת, שהיה נתון בחקירת השב"כ.

תגובת משרד ראש הממשלה

בצלם העביר דו"ח זה למשרד ראש הממשלה, האחראי על השב"כ, ולהלן התגובה שנמסרה לנו טלפונית:

תשובת ביניים לפניית בצלם:

מאחר ומדובר בתלונות נחקרים, הדו"ח הועבר לבדיקת מבת"ן (המחלקה לבדיקת תלונות נחקרים) בפרקליטות. יש להמתין לתוצאות ולממצאי הבדיקה.

בצלם, מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על-ידי גוף רחב של משפטנים, אנשי רוח, עיתונאים וחברי כנסת. **בצלם** שם לו למטרה לתעד ולהביא לידיעת קובעי המדיניות והציבור הרחב את הפרות זכויות האדם בשטחים. נתוני **בצלם** מבוססים על עבודת שטח ותחקירים עצמאיים וכן על מקורות ישראליים רשמיים, עיתונות ונתוני מקורות פלסטיניים, במיוחד ארגוני זכויות האדם PHRIC ואל-חאק.
